

Vuosikertomus 2016

Turvallisempaa ja terveempää elämää

Toiminta-ajatus ja visio

LähiTapiolan tehtävänä on turvata asiakkaidensa elämää ja menestystä. Visionamme on tarjota suomalaisille turvallisempaa ja terveempää elämää. Elämänturva merkitsee asiakkaillemme kokonaisvaltaista ja ennakoivaa palvelua.

LähiTapiola lyhyesti

LähiTapiola-ryhmä on keskinäinen eli asiakkaiden omistama yhtiöryhmä, joka palvelee henkilö-, maatala-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita.

Yhtiöryhmän muodostavat 20 alueellista keskinäistä vakuutusyhtiötä sekä valtakunnalliset LähiTapiola Vahinkoyhtiö, LähiTapiola Henkiyhtiö, LähiTapiola Varainhoito sekä LähiTapiola Kiinteistövarainhoito.

LähiTapiolan henkilöstömäärä on noin 3 400, josta puolet työskentelee alueyhtiöissä.

Omistaja-asiakkaita on lähes 1,6 miljoonaa.

LähiTapiola Itä

LähiTapiola Itä on yksi LähiTapiola-ryhmän 20 itsenäisestä ja asiakkaidensa omistamasta alueyhtiöstä. LähiTapiola Idällä on yksitoista toimistoa, jotka sijaitsevat Iisalmessa, Ilomantsissa, Joensuussa, Kiteellä, Kiuruvedellä, Lapinlahdella, Lieksassa, Nilsissä, Nurmeksessa ja Polvijärvellä. Alueyhtiömme vakuutuspalvelut ovat ensiluokkaisia, ja Idän asiakastytyväisyys on tutkitusti korkea. Paikallinen puhelinpalvelumme tukee myös hyvää tavoitettavuuttamme.

LähiTapiola Itä palvelee henkilö-, maatala-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita. Vahinko- ja henkivakuuttamisen ohella tarjoamamme sijoittamisen ja säästämisen palvelut tuovat merkittävää lisähyötyä asiakkaillemme. Kauttamme saa myös eläkevakuuttamisen palvelut.

LähiTapiola Itä on asiakkaidensa omistama. Asiakkaillamme on aidot vaikuttamiskanavat ja oikeus osallistua Idän yhtiökokoukseen. Omistaja-asiakkaat valitsevat yhtiökokouksessa alueyhtiölle hallintoneuvoston, jonka jäsenet ovat eri puolilta toimialuetta. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee alueyhtiön hallituksen.

Sisällysluettelo

Paikallinen palvelu ja aktiivisuus kannattelivat hyvään tulokseen	3
HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. – 31.12.2016.....	5
LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016.....	5
Vakavaraisuus ja riskienhallinta	9
Hallinto, henkilöstö, palkitseminen.....	11
Vastuullisuus.....	13
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	14
Tulevaisuuden näkymät	15
LähiTapiola Itä	17
Tuloslaskelma	17
Tase.....	18
Epäsuora rahoituslaskelma	19
Tunnusluvut	20
Tilinpäätöksen liitetiedot	21
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	21
Riskienhallinnan liitetiedot.....	25
Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet.....	28
Ehdotus voiton käyttämisestä	30
Tilinpäätösmerkintä	32
Tilintarkastuskertomus	33

Paikallinen palvelu ja aktiivisuus kannattelivat hyvään tulokseen

Toimitusjohtajan katsaus

Juha Mäkinen

Vuosi 2016 oli LähiTapiola Idälle menestyksekkäs kasvun vuosi. Toimintamme on terveellä pohjalla, ja meillä on ensiluokkaiset valmiudet tarjota asiakkaillemme turvaa kaikkiin elämäntilanteisiin.

LähiTapiola Itä jatkoi viime vuonna määrätietoista kehitystyötä ja kasvun tavoittelua hyväksi havaitun toimintasuunnitelman mukaisesti.

Toimintaympäristössämme on hyvät edellytykset menestymiselle: alueemme liike-elämä on piristynyt ja rekrytoinnit lisääntyneet, mikä näkyy myös yksityisasiakkaiden käyttäytymisessä. Maatalouden kehityksen haasteet näkyvät alueellamme edelleen, mutta asiakastyöhön panostamalla olemme pystyneet pitämään hyvin kiinni omista maatalo-asiakkaistamme.

Ylsimme vuonna 2016 aikaisempien vuosien kaltaiseen hyvään tulokseen. Maksutulomme oli koko vuoden ajalta 1,1 prosentin kasvussa, ja yhdistetty kulusuhteemme oli erittäin hyvällä 89,3 prosentin tasolla. Kustannuspuolta optimoimalla saimme myös laskettua toimintakulusuhdettamme hieman.

Positiivisen tuloksen takana olivat etenkin henkivahvuuden ja sijoitustuotteiden onnistunut myynti, ja lisäksi ylsimme kasvuun myös vahinkovakuuttamisessa. Vakuutusliiketoimintamme on edelleen kannattavalla pohjalla. Se on hyvä osoitus siitä, että pitkäjänteinen työ oikeanlaisen asiakaskannan rakentamiseksi on tuottanut tulosta. Vuodelle 2017 emme nostaneet vakuutusmaksuja, vaan paikoin jopa alensimme niitä.

Aktiivisuus heijastui asiakastytytyväisyydessä

Elämänturvan edistäjinä meiltä odotetaan kykyä osoittaa, että välitämme asiakkaistamme. Tässä isossa roolissa ovat esimerkiksi terveellisiin elämäntapoihin kannustava älyhenkivakuutus sekä arjen turvaa parantavat sankarikoulutukset. Koulutusten hyöty konkretisoitui jouluaattona, jolloin sammutuskoulutuksemme saanut asiakkaamme onnistui sammuttamaan alkavan tulipalon ja rajaamaan siitä aiheutuneet vahingot pieniksi.

Viime vuonna elämänturvan rakentamisessa korostuivat etenkin hyvin menestyneet sijoittamisen palvelumme, jotka tarjoavat asiakkaille varmuutta aina eläkevuosiin saakka. Asiakaspalautteen perusteella olemme myös onnistuneet lunastamaan elämänturvaan liittyvät odotukset erityisesti isoissa vahinkotapauksissa, joiden hoitaminen edellyttää asiantuntijoidemme antamaa ohjausta ja neuvontaa uuden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Muuttotappioalueen haasteet näkyvät erityisesti nuorten vakuuttamisessa. Se edellyttää meiltä aktiivisuutta ja korkeatasoista palvelua sekä paikallisissa toimipisteissä että uusissa asiointikanavissa. Meidän on pidettävä itse tiiviisti yhteyttä asiakkaisiin ja

tavoitettavuutemme on oltava erittäin korkea myös silloin, kun asiakas haluaa ottaa itse yhteyttä meihin.

Idän asiakastytytyväisyys on jo nyt koko LähiTapiola-ryhmän kärkipäässä. Jatkamme työtä sen eteen muun muassa kehittämällä esimiestoimintaa ja panostamalla nopeaan reagointikykyyn myös yksittäisten toimipisteiden tasolla. Lisäksi varmistamme sisäisten koulutusten avulla, että asiakkaamme saavat tasalaatua palvelua kaikkialla Idän alueella. Kiinnitimme viime vuonna paljon huomiota puhelinpalvelun ja TerveysHelpin kehittämiseen ja lisäsimme joustoa toimipisteiden aukioloaikoihin. Mahdollisuus varata konttoreista palveluaikoja myös iltaisin on saanut asiakkailta myönteisen vastaanoton, samoin kuin uuden digicenterin ansiosta parantunut tavoitettavuus.

Paikallinen kumppani takaa kattavan elämänturvan

Kova kilpailu alueellamme on näkynyt etenkin erilaisina kampanjahinnoitteluina ja jonkin verran vakuutusturvatasojen muutoksina, joka voi näin heikentää samalla asiakkaiden kokonaisturvaa. LähiTapiola keskittyy jatkossakin kestäväan elämänturvaan, jossa hinta, turva ja asiakkaan saama aito lisäarvo ovat tasapainossa. Olemme poikenneet markkinoiden yleisestä trendistä myös pitämällä kiinni vahvasta konttoriverkostostamme ja seuraamme edelleen asiakaskäyttäytymistä eri palvelukanavissamme.

GPTW-mittausten perusteella LähiTapiola Idän henkilöstötytytyväisyys parani viime vuonna entisestään. Työhönsä ilolla ja ylpeydellä suhtautuvat ammattilaiset ovat tärkein kilpailuvalttimme. Viihtyvyyden tukemiseksi olemme osallistaneet heitä päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen entistä tiiviimmin.

Tulevaisuus tuo LähiTapiolalle erinomaisia mahdollisuuksia. Rakennamme elämänturvaa vahvan, paikallisen vakuutusammattilaisuuden avulla ja jatkamme työtä asiakaskokemuksen sekä entistäkin tehokkaamman toiminnan eteen. Vuonna 2017 tartumme myös uudistuneen liikennevakuutuslain tarjoamiin mahdollisuuksiin ja jalostamme niistä konkreettista hyötyä asiakkaallemme.

Lämmin kiitos asiakkaillemme, kumppaneillemme ja kaikille sidosryhmille luottamuksesta ja hyvästä yhteistyöstä viime vuonna. Lisäksi haluan kiittää henkilökuntaamme hyvästä työstä asiakkaiden eteen ja LähiTapiolan palveluyhtiötä, jonka panos auttaa meitä suoriutumaan omassa työstämme koko ajan paremmin.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. – 31.12.2016

LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Itä) kuuluu LähiTapiola-ryhmään, jonka johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016

- Asiakaseduistamme hyötyi entistä suurempi asiakasmäärä
- Hyvällä tuloksella palkitsemme asiakkaitamme alentamalla vakuutusmaksuja
- Erinomainen asiakaskokemus on meille avainasia

Tulostiivistelmä

(% / milj. euroa)	2016	2015
Liiketulos	5,0	6,6
Kokonaistulos	7,1	5,2
Tilikauden tulos	4,2	3,4
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	3,5	3,2
Kokonaispääoman tuotto, %	7,5	5,9
Vakavaraisuussuhde, %	375	-

LähiTapiola Idän vuosi kehittyi suunnitelmien mukaisesti. Nostimme aktiivisuuttamme asiakaskontakteissa ja asiakkaamme turvasivat riskejään entistä kattavammin. Erityisesti henkilöturvaratkaisut ja säästämiseen sekä sijoittamiseen liittyvät palvelumme kiinnostivat.

Asiakaskokemus on meille tärkeää ja kehitämme koko ajan toimintaamme toimisto- ja puhelinkanavissa sekä verkko- ja digipalveluissa. Hyvä tasomme asiakastytyväisyyksimittauksissa jatkui edellisvuosien tapaan.

Tuloksellisesti vuosi oli hyvä. Maksutulo kasvoi 1,1 prosenttia, yhdistetty kulusuhde säilyi alle 90 % tasolla ja sijoitustoiminnan tuottokin nousi tavoitetasoon.

Liiketoiminta-alueet

Yrityслиiketoiminnassa positiivinen siirtoliiketulos koko vuoden osalta oli merkittävä. Henkilöasiakaspuolella pääpaino uusmyynnin ohella painottui henkilöriskien ja säästämiseen liittyvien vaihtoehtojen tarjontaan. Maatilayrityksissä vakuutusten hoitotyötä jatkettiin entiseen tapaan ja työn tärkeys korostui maatilatalouksien taloudellisten haasteiden vuoksi.

Sijoitustoiminnassa jatkettiin alhaisemmalla osakeriskillä ja suunnattiin uusia sijoituksia pääomarahastoihin sekä tontti- ja kiinteistörahastoihin pääkaupunkiseudun alueelle. Sijoitusmarkkinoiden haasteet huolestuttivat niin osake- kuin korkosijoitusten suhteen, mutta riskit ei rea-lisoituneet ja sijoitustoiminnan tuotossa saavutimme tavoitetason.

Avainluvut

(% / milj. euroa)	2016	2015
Riskisuhde ilman perustekorkokulua, %	54,2	54,4
Riskisuhde, %	54,2	54,4
Toimintakulusuhde, %	35,1	35,5
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	89,3	89,9
Yhdistetty kulusuhde, %	89,3	89,9
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, %	4,2	2,4
Vak.tekninen vastuuvelka	51,5	51,4
Oma pääoma	35,1	31,0
Pohjarahasto	5,2	5,2
Tilikauden voitto/tappio	4,2	3,4
Muut oman pääoman erät	25,8	22,5
Taseen loppusumma	89,8	85,7

Liiketulos

LähiTapiola Alueyhtiön liikevoitto oli 4.989.684,60 euroa (6.587.809,73 €). Tasoitusmäärästä purkautui tulokseen 196.725,00 euroa ja tilikauden tulokseksi ennen veroja muodostui 5.186.409,60 euroa ja verojen jälkeen 4.153.848,08 euroa. Arvostuserojen muutos oli 2.141.655,18 euroa kokonaistuloksen ollessa 7.131.339,78 euroa.

Maksutulo ja maksetut korvaukset

Ensivakuutuksen maksutulo kasvoi 1,1 prosenttia 33.958.608,98 euroon. Luottotappioiden määrä pysyi edelleen määrältään vähäisenä -203,99 euroa (8.951,37 €).

Maksettujen korvausten osalta vuosi 2016 oli korvaustoiminnassa hieman edellistä vuotta heikompi. Vuoden aikana sattui viisi suurta palovahinkoa. Suurin yksittäinen palovahinko oli lähes 1.050.000 euroa. Maksoimme korvauksia kaikkiaan 21.861.294,28 euroa ja jälleenvakuutuksen sekä korvausvastuun muutoksen jälkeen korvausmenoksi tilinpäätökseen kirjautui 20.020.964,19 euroa. Vahinkosuhteeksi muodostui 62,2 prosenttia (63,1 %) ja riskisuhteeksi 54,2 prosenttia (54,4 %).

Vakuutusmaksutulo	Euroina
1B, Muu tapaturma	3 323 655,00
2, Sairaus	2 244 879,70
3, Maa-ajoneuvot	9 098 685,92
6, Alukset	236 180,64
7, Kuljetettavat tavarat	116 284,53
8, Tulipalo ja luonnonvoimat	7 540 239,64
9, Muu omaisuus	8 596 752,55
12, Vesiliikenne vastuu	7 052,80
13, Yleinen vastuu	1 312 745,82
16, Muut varall.vakuutukset	471 990,15
17, Oikeusturva	1 010 142,23
Yhteensä	33 958 608,98

Yhdistetty kulusuhde

Vuoden aikana seurattiin liikekulujen kehitystä verrattuna budjettiin. Liikekulusuhde pysyi lähes edellisen vuoden tasolla ollen 27,0 % (26,8 %). LähiTapiola Idän vahinkosuhde oli 62,2 % (63,1 %). Näiden mukaisesti yhdistetyksi kulusuhteeksi muodostui 89,3 % (89,9 %). Riskisuhteeksi (korvauskulut ilman korvaustoiminnan hoitokuluja) muodostui 54,2 % (54,4 %) ja toimintakulusuhde (liikekulut lisättynä korvaustoiminnan hoitokulut) oli 35,1 % (35,5 %).

Tuloslaskelman liikekulut olivat 8.695.738,35 euroa (8.507.257,37 €), jolloin liikekulut kasvoivat edellisestä vuodesta 188.480,98 euroa.

Muut tuotot ja kulut

LähiTapiola Idän palvelumyyntiä ovat vakuutusten myynti- ja kannanhoitopalveluiden tuottaminen LähiTapiola Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle, LähiTapiola Henkivakuutusyhtiölle, Keskinäiselle Eläkevakuutusyhtiö Elolle ja LähiTapiola Varainhoidolle. Lisäksi LähiTapiola Itä on tuottanut korvauspalveluita ja vahinkotarkastuspalveluita LähiTapiola Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle. Edellä mainittujen palvelujen myynnistä saatavat tuotot on kirjattu tuloslaskelmaeraan muut tuotot ja niiden tuottamisesta aiheutuneet kulut on kirjattu tuloslaskelmaeraan muut kulut. Muut tuotot ja kulut olivat nettomääräisesti 68.318,56 euroa (54.374,43 €).

Sijoitustoiminta

LähiTapiola Idän sijoitusten nettotuotto käyvin arvoin oli 4,2 prosenttia (2,4 %). Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin olivat 1.467.012,96 euroa (3.341.035,22 €). Sijoitukset käyvin arvoin olivat 84.705.726,98 euroa (82.054.041,78 €).

Osakesijoitukset

Osakesijoitukset olivat 16,8 milj. euroa (15,4 milj. €) eli 18,6 % (18,5 %) sijoituksista. Osakesijoitukset tuottivat 4,9 % (13,5 %).

Korkosijoitukset

Korkosijoitukset olivat 56,0 milj. euroa (50,7 milj. €) eli 62,3 % (60,8 %) sijoituksista. Salkun korkoriskiä kuvaava mittari eli niin sanottu modifioitu duraatio oli 3,69 (4,14) vuotta. Korkosijoitusten tuotto oli 5,1 % (0,1 %).

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitukset olivat yhteensä 16,0 milj. euroa (16,6 milj. €) eli 17,8 % (19,9 %) sijoituksista. Kiinteistöjen tuotto käyvin arvoin oli 1,7 % (2,8 %). Kiinteistöjen keskimääräinen tyhjyyssaste oli 4,47 % (1,83 %).

Muut sijoitukset

Muut sijoitukset olivat yhteensä 1,1 milj. euroa (0,7 milj. €) eli 1,3 % (0,8 %) sijoituksista. Muitten sijoitusten tuotto oli 0,4 % (0,0 %).

Tilikauden merkittävät tapahtumat

Vuonna 2016 käynnistyi uusi elämänturvastrategia. S-ryhmän strategisen yhteistyön tuloksena LähiTapiolan vakuutukset otettiin käyttöön S-mobiilipalvelussa. Asiakas- ja vakuutusjärjestelmien uudistaminen käynnistettiin uuden strategian mukaisesti.

Solvenssi II vakavaraisuussäntely astui voimaan vuoden 2016 alussa. Uuteen säntelyyn on varauduttu jo aikaisemmin päivittämällä hallintojärjestelmä vastaamaan uudistetun vakuutusyhtiölain säännöksiä sekä kehittämällä vakavaraisuuden ja riskienhallinnan laskenta- ja raportointijärjestelmiä sekä raportointikäytäntöjä vaatimusten mukaisiksi.

LähiTapiola Idän hallintoneuvosto on 24.11.2016 päättänyt yhtiön toiminnan laajentamisesta käsittämään 1.7.2017 myös lakisääteisen liikennevakuutuksen. Yhtiö on 22.12.2016 jättänyt Finanssivalvonnalle hakemuksen toimiluvan laajentamisesta koskemaan myös liikennevakuutusta.

LähiTapiola Idässä palveluprosesseja hiottiin kuluneen vuoden aikana, joiden yhtenä tavoitteena oli asiakaskokemuksen parantaminen. Toimisto- sekä puhelinasioinnin että korvaustoiminnan osalta asiakastyytyvyyttä mitataan NPS suosittelevuudella.

S-bonusyhteistyöhön panostettiin edelleen vahvasti ja olimme esillä tasaisesti koko vuoden S-kauppapisteissä. Henkilöasiakkaistamme peräti 78 % on rekisteröitynyt S-bonusyhteistyöhön.

Asiakkaat ja asiakasedut

LähiTapiola-ryhmän toiminnan ylijäämä käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi maksun alennuksina, asiakashyvityksinä ja palvelujen kehittämisenä. Osa tuloksesta käytetään kartuttamaan yhtiön vakavaraisuutta, jolloin varmistetaan asiakkaiden edut tulevaisuudessakin.

Omistaja-asiakkaan palveluetoja ovat muun muassa TerveysHelppi, Älyhenkivakuutus ja Hätäpalvelu. Vuonna 2016 noin 27 000 henkilölle koulutettiin alkusammutustaidot LähiTapiolan Sankarikoulutuksissa. LähiTapiola Idässä sankarikoulutukseen osallistui 1889 henkilöä.

Etujen määrää lisää myös yksityistalousasiakkaiden vakuutuksia koskeva bonusyhteistyö S-ryhmän kanssa. Vahinkovakuutuksen yksityistalousliiketoiminnan asiakasmäärä katsauskauden lopussa oli 65.196 (12/2015 65.425) ja yritysasiakasliiketoiminnan asiakasmäärä oli 15.421 (12/2015 15.463). Yksityistalouksien keskittämislennusten kokonaismäärä nousi 2,7 miljoonaan euroon.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuutustoiminta

Suomen talous osoitti hienoisia piristymisen merkkejä vuonna 2016. Vuoden 2016 aikana kasvu vahvistui yksityisen kulutuksen ja rakennusinvestointien vetämänä. Viennin kasvu jäi yhä odotettua vaisummaksi. Aluetalouskehityksen aallonpohja on saavutettu ja näkymien odotetaan vähitellen parantuvan. Kasvu on kuitenkin ollut maltillista ja alueelliset erot voivat olla huomattavia.

Finanssialan Keskusliitto (FK) arvioi ensivakuutuksen maksutulon kasvavan vuonna 2016 noin prosentin. Vahinkomenon arvioidaan kasvavan noin 5 %. Työtaturmavakuutuksen maksutulon arvioidaan alenevan. Liikennevakuutuksen, vapaaehtoisen autovakuutuksen, muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulon arvioidaan pysyvän ennallaan tai kasvavan hieman edellisvuodesta. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde on pysynyt hyvällä tasolla.

Sijoitustoiminta

Vuonna 2016 oli paljon yllättäviä tapahtumia ja markkinoiden reaktiot niihin odottamattomia. Alkuvuotta sävyttivät pelot USA:n taantumariskeistä sekä Kiinan talouskasvun hallitsemattomasti hidastumisesta. Tammi-helmikuussa makrotalouden heikkous aiheutti voimakkaita arvonlaskuja osakemarkkinoilla sekä muissa riskillisimmissä omaisuuserissä. Kevään mittaan suhdanneriskit alkoivat kuitenkin helpottaa ja osakemarkkinat kääntyivät trendinomaiseen nousuun. Kesäkausi oli politiikan areenoilla dramaattinen. Britannia päätti juhannuksen kansanäänestyksessä irtautua Euroopan unionista. Vaikka ns. Brexit-päätös oli

aluksi melkoinen järkytys, vaikutukset talouteen ja sijoitusmarkkinoihin jäivät kuitenkin lyhytaikaisiksi. Ainoa pitkäkestoinen seuraus oli punnan merkittävä heikkeneminen.

Markkinat hermoilivat ennen Yhdysvaltain presidentinvaaleja, mutta jo vaaleja seuraavana päivänä markkinat alkoivat hinnoitella positiivisesti tulevan presidentin mahdollisen elvytyspolitiikan vaikutuksia.

Keskuspankkipolitiikka oli vuonna 2016 kokonaisuutena elvyttävää ja markkinoita tukevaa. USA:n keskuspankki FED oli aloittanut koronnostot jo joulukuussa 2015 mutta suhdanne-epävarmuuden ja poliittisten riskien vuoksi jatkoi niitä vasta vuoden 2016 lopussa. Euroopan keskuspankki EKP jatkoi talouden massiivista elvytystä ja laajensi arvopapereiden osto-ohjelmansa koskemaan myös hyvälaatuisia yrityslainoja.

Maailman osakemarkkinoiden euromääräinen kokonaisvuosituotto oli erinomainen, noin 11 %. Suomen osakemarkkinoilla kokonaistuottoa kertyi noin 13 %, mutta Euroopassa kokonaistuotto jäi alle 2 %:n. USA:n ja kehittyvien markkinoiden osakkeiden euromääräinen kokonaistuotto oli noin 15 %. Korkomarkkinoilla tuottovaatimukset kääntyivät vuoden jälkipuoliskolla nousuun parantuneiden kasvunäkymien sekä voimistuneiden inflaatio-odotusten myötä. Nimelliskorkojen noususta huolimatta euroalueen valtionlainojen vuosituotto oli yli 3 %. Valuuttamarkkinoilla euro heikkeni Yhdysvaltain dollaria vastaan noin 3 % ja Japanin jeniin nähden miltei 6 %. Sen sijaan Ison-Britannian puntaa vastaan euro vahvistui lähes 16 %.

Euroopan kiinteistösijoitusmarkkinat jatkuivat vuonna 2016 vilkkaina, vaikka volyymit laskivat jonkin verran vuoteen 2015 verrattuna. Suurin syy laskulle oli kaupankäynnin hiljeneminen Iso-Britanniassa maan EU-eron johdosta. Vuonna 2016 Suomessa tehtiin kiinteistökauppoja enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin ja transaktiovolyymi nousi n. 7,0 miljardiin euroon. Toimitilavuokrissa ei tapahtunut isoja muutoksia Suomessa ja tilakysyntä oli laskussa käyttäjäyritysten tehostaessa tilankäyttöään.

Vakavaraisuus ja riskienhallinta

Vakavaraisuuden hallinta

LähiTapiola-ryhmän ja sen vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden valvonta perustuu EU-tason Solvenssi II-säännöstöön, joka tuli voimaan 1.1.2016. LähiTapiola-ryhmä ja sen vakuutusyhtiöt laskevat vakavaraisuuden käyttämällä standardikaavaa. LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain (jäljempänä RaVa) mukaisen vakuutus- ja rahoitusryhmittymän. LähiTapiola Vahinkoyhtiö toimii ryhmän johtavana yrityksenä ja sen tehtävänä on varmistaa, että ryhmä ja sen yhtiöt täyttävät lakisääteiset vakavaraisuuteen liittyvät vaatimukset.

LähiTapiolan vahinkovakuutusyhtiöt ovat vakavaraisimpia vahinkovakuutusalan toimijoita Suomessa. Täten ryhmän vakavaraisuus on lujalla pohjalla toimintaympäristön taloudellisesta epävarmuudesta huolimatta.

Vakavaraisuuden hallinta on osa ryhmän ja sen yhtiöiden riskienhallintaa. Keskinäisen yhtiömuodon vuoksi vakavaraisuuden hallinnassa korostetaan asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvaa varmistamista koko ryhmän ja sen yhtiöiden hyvällä vakavaraisuudella.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja alueyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, jonka tarkoituksena on turvata LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden vakavaraisuus. Sopimus määrittelee toimintaperiaatteet päätöksentekomenettelyineen sellaista poikkeuksellista tilannetta varten, jossa jonkin ryhmään kuuluvan yhtiön vakavaraisuus on vaarantunut tai vaarantumassa. Sopimuksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiö ovat velvollisia pääomittamaan ryhmän toista yhtiötä edellyttäen, että yhtiön oma vakavaraisuus on riittävän hyvällä tasolla ja myös säilyy hyvällä tasolla pääomituksen jälkeen. Yhteisvastuusopimuksen velvoittaman pääomituksen määrä on rajoitettu suhteessa pääomittavan yhtiön omaan varallisuuteen.

Yhteisvastuusopimuksessa on sovittu myös siitä, että LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön ja ryhmän varainhoitoyhtiöiden (LähiTapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistö pääomarahastot Oy) vakavaraisuutta tuetaan tarvittaessa vastaavin periaattein takuu- ja osakepääomaosuuksien mukaisissa suhteissa. Nämä yhtiöt eivät kuitenkaan ole yhteisvastuusopimuksen osapuolia, eivätkä ne näin ollen voi sopimukseen

vedoten vaatia lisäpääomitusta. S-Pankki Oy ei kuulu yhteisvastuusopimuksen piiriin.

Ryhmän kaikkien yhtiöiden vakavaraisuus on tällä hetkellä hyvällä tasolla, jolloin todennäköisyys sille, että joudutaan turvautumaan yhteisvastuusopimuksen mukaisiin pääomituksiin, on hyvin pieni. LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon yhteisvastuusopimuksen vaikutus.

LähiTapiola Idän ja ryhmän vakavaraisuuden hallinnasta kerrotaan tarkemmin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille <http://www.lahitapiola.fi>.

Vakavaraisuussuhde

LähiTapiola Idän vakavaraisuussuhde (yhtiön oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen) oli 375 % 31.12.2016. Siten yhtiön vakavaraisuutta voidaan pitää vahvana.

Vahinkovakuutuksen riskiasema

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutustoiminnan vakuutusriskit, sijoitustoimintaan liittyvät markkinariskit, operatiiviset riskit sekä toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit. Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja jälleenvakuutussoojiin sekä vastuuvelan riittävyteen. Markkinariski aiheutuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen muun muassa korkojen, osakekurssien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin.

Toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit sisältävät muun muassa yleiseen toimintaympäristöön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, kilpailuun ja kilpailijoihin sekä strategian sisältöön liittyvät riskit. Toimintaympäristön riskejä ja strategisia riskejä korostavat vakuutuslalla samanaikainen talouskehityksen epävarmuus ja toimintaympäristön yhä nopeutuva muutosvauhti: mm. digitalisaation tuoma murros, toimialaliukumat, uudenlaiset toimijat ja

yhteenliittymät, kansainvälistyminen sekä ilmastonmuutos.

LähiTapiola Idän riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen riskienhallinnan liitetiedoissa ja vakavaraisuutta ja

taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille <http://www.lahitapiola.fi>.

Hallinto, henkilöstö, palkitseminen

LähiTapiola-ryhmän hallinto ja johtamisjärjestelmä

LähiTapiola-ryhmän ja sen yhtiöiden hallinnossa noudatetaan hyvää hallinnointitapaa, joka perustuu vakuutusalaan koskevaan lainsäädäntöön, Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin sekä keskinäisiin vakuutusyhtiöihin soveltuvin osin listayhtiöiden hallinnointikoodiin.

LähiTapiola-ryhmän hallintomalliin vaikuttaa keskeisesti sen vakuutusyhtiöiden keskinäinen yhtiömuoto, jossa vakuutuksenottajat ovat vakuutusyhtiöiden osakkaita. Koska osakkaiden määrä on näin ollen hyvin laaja, on yhtiöiden hallintoneuvostoilla ja hallituksilla juridisten tehtäviensä ohella merkittävä rooli vakuutusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä yhtiöiden ja niiden osakkaiden välisenä vuorovaikutuskanavana.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyröyhmän, jonka lain tarkoittama johtava yritys on LähiTapiola Vahinkoyhtiö. Sillä on tässä roolissaan koko LähiTapiola-ryhmään ulottuva vastuu ryhmän ja sen yhtiöiden luotettavasta hallinnosta, vakavaraisuudesta, riskienhallinnan järjestämisestä, sisäisestä valvonnasta sekä näihin liittyvän viranomaisraportoinnin järjestämisestä.

LähiTapiola-ryhmän yhtiöt ovat järjestäneet keskinäiset vastuunsa ja työnjakonsa ryhmän sisäisin sopimuksin. LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, jossa ovat laajasti edustettuina LähiTapiola-ryhmän eri yhtiöt ja keskeisten yhteisten toimintojen vastuhenkilöt. Yhtiöryhmän johtoryhmä vastaa hallituksen sille antamien sekä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä solmitun ryhmäsopimuksen mukaisten valtuutuksien puitteissa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätason yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämissä kokonaisuudesta.

Yhtiökokous

LähiTapiola Idän yhtiökokous pidettiin 25.5.2016. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2015, päätettiin yhtiön tuloksen käyttämisestä, myönnettiin vastuuvapaus yhtiön hallinnolle ja toimitusjohtajalle sekä valittiin yhtiön tilintarkastaja. Kokouksessa vahvistettiin

lisäksi hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä ja palkkiot sekä valittiin uudet hallintoneuvoston jäsenet.

Erovuorossa olleista hallintoneuvoston jäsenistä valittiin uudelle toimikaudelle Antti Hentunen, Merja Jääskeläinen, Timo Kettunen, Matti Niskanen, Jukka Puumalainen, Tapio Rautiainen, Mika Rieppo, Seppo Ryhänen ja Jaana Sahlman.

Tilintarkastajaksi valittiin KPMG Oy Ab, jonka päävastuullisena tilintarkastajan toimii Mia Svensk (KHT) sekä varatilintarkastajana Heikki Tuomi (KHT).

Hallintoneuvosto

LähiTapiola Itä piti järjestäytymiskokouksensa 26.11.2015. Kokouksessa valittiin hallintoneuvoston puheenjohtajaksi Jari Kääriäinen ja varapuheenjohtajaksi Jaana Sahlman. Hallintoneuvosto kokoontui kaksi kertaa.

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunta

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunnan tarkoituksena on valintaesitysten valmistelun monipuolisuuden ja läpinäkyvyyden varmistaminen valittaessa jäseniä alueyhtiön omiin hallintoelimiin sekä alueyhtiön edustajia tai ehdokkaita muiden LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden hallintoelimiin.

Nimitysvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemat 1-3 muuta jäsentä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten toimikausi on vuoden mittainen ja kestää kunkin vuoden yhtiökokouksen jälkeisestä hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksesta seuraavan vuoden järjestäytymiskokoukseen saakka edellyttäen, että jäsen on edelleen myös hallintoneuvoston jäsen.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana on vuonna 2016 toiminut hallintoneuvoston puheenjohtaja Jari Kääriäinen ja jäsenenä hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Jaana Sahlman sekä jäsenet Erika Suominen, Seppo Ryhänen ja Vilho Pasanen.

Hallitus

LähiTapiola Idän hallitukseen kuuluu yhdeksän jäsentä. Hallintoneuvosto nimittää hallituksen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallituksen jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmannes.

LähiTapiola Idän hallitus kokoontui seitsemän kertaa vuonna 2016. Hallituksen jäseniä olivat:

- Anssi Keinänen, puheenjohtaja
- Antero Stedt, varapuheenjohtaja
- Heikki Kinnunen
- Kari Kontkanen
- Petri Korhonen
- Kati Partanen
- Pekka Kokkonen
- Mariaana Pykäläinen
- Alpo Turunen

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Yhtiöryhmän johtoryhmä

LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, joka vastaa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätason yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämisen kokonaisuudesta. Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Erkki Moisander, ja sen kokoonpanoon kuuluu LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden toimitusjohtajia sekä ryhmän ohjaamisesta ja yhteisistä toiminnoista vastaavia johtajia. Yhtiöryhmä kokoontuu pääsääntöisesti joka toinen viikko.

Toimitusjohtaja

LähiTapiola Idän toimitusjohtajana toimii Juha Mäkinen ja varatoimitusjohtajana Ari Mikkonen.

Lähipiiri

LähiTapiola Idän lähipiiristä kerrotaan tilinpäätöksen liitetiedoista.

Tilintarkastaja

Yhtiön tilintarkastaja on KPMG Oy Ab, jonka päävastuullisena tilintarkastajan toimii Mia Svensk (KHT) sekä varatilintarkastajana Heikki Tuomi (KHT).

Valvova viranomainen

LähiTapiola Itä on julkisen valvonnan alainen vahinkovakuutusyhtiö, jota valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvottaviensa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia.

Henkilöstö

LähiTapiola Idän henkilökunnan keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana oli 83 henkilöä (90). Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 116 henkilöä mukaan luettuna edustajakanava.

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on kannustaa hyvään suoritukseen sekä motivoida ja sitouttaa henkilöitä. LähiTapiola Idän palkitseminen perustuu yhtiöryhmän ja sen yhtiöiden strategiaan ja sen pohjalta asetettuihin tavoitteisiin. Palkitsemisen perusteena on henkilön hyvä työsuoritus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Palkkiojärjestelmä on osa kokonaispalkkausta ja se perustuu vuosipalkkioihin, vaikka jotkin palkkiotavoitteista voivat olla vuotta pidempää aikajaksoa mittaavia. Palkitsemisjärjestelmä koskee johtoa ja koko henkilöstöä.

Palkitsemisjärjestelmää vahvistettaessa pyritään varmistumaan siitä, että se on yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän liiketoimintastrategian sekä tavoitteiden ja arvojen mukainen ja että se vastaa yhtiöryhmän pitkän aikaväli etua, ja on sopusoinnussa yhtiöryhmän hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä kannusta liialliseen riskinottoon.

Vastuullisuus

LähiTapiola Idän tavoitteena on tarjota asiakkailleen turvallisempaa ja terveempää elämää. LähiTapiolan yritysvastuu on paikallisia ja valtakunnallisia tekoja kestävä kehityksen edistämiseksi. Käytännön tekemistä ohjaavat yhtiöryhmän yhteiset vastuullisuusperiaatteet sekä vastuullisuuslupaukset asiakkaille, henkilöstölle, ympäristölle sekä lähiyhteisöille ja yhteiskunnalle. Painopisteinä ovat elämänturvaa ja vahinkojen ennaltaehkäisemistä painottavan strategian mukaisesti ihmisten turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Sijoitustoiminnassa noudatamme vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Taloudellisen turvan tarjoaminen on pohja asiakkaiden elämänturvasta huolehtimiselle ja auttaa heitä huolehtimaan paremmin itsestään, perheenjäsenistään sekä muista läheisistään. Taloudellinen vastuu perustuu yhtiön vakavaraisuudesta huolehtimiselle.

Asiakkaiden kuuleminen ja ottaminen mukaan toiminnan kehittämiseen on asiakkaidensa omistamalle keskinäiselle yhtiölle erittäin tärkeää. Tuotteita ja palveluita kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa ja asiakkaat ovat mukana yhtiön toiminnan kehittämisessä muun muassa tutkimusten, tuotekehitysprosessin, testauksen sekä hallinnon kautta. Asiakaspalautteiden kerääminen ja käsittely on jatkuvaa ja järjestelmällistä. Asiakastytyväisyyttä mitataan ja seurataan jatkuvasti.

Vuoden 2016 merkittävin hanke oli LähiTapiolan Sankarikoulutus, jossa edistettiin paloturvallisuutta kouluttamalla 27000 suomalaiselle alkusammutustaidot. Alkusammutuskoulutusta tarjottiin vuonna 2016 asiakasetuna 100 000 asiakkaalle ja asiakkuudesta kiinnostuneelle. LähiTapiola Itä koulutti alueellaan 1.889 henkilöä alueemme 13 eri paikkakunnalla. Koulutukselle oli selvät tarve ja sen johdosta ensimmäinen tulipalokin on jo estetty.

Alueyhtiön omia paikallisia vastuullisuustekoja turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi olivat heijastin ja turvaliivi- sekä kypärätampaukset toimistopaikkakunnilla heti alku syksystä.

Yritysvastuun kumppaneiden kanssa tehdään laajalti yhteistyötä turvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistämiseksi yhteiskunnassa. Alueellisesti tehtiin yhteistyötä eri järjestöjen kanssa sekä oltiin eri tapahtumissa mukana vuoden aikana mm. Päivä paloasemalla tapahtumassa.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa toteutettiin Sankarikoulutus ja nuorten Nou Hätä! -pelastustaito-kampanjassa LähiTapiola oli mukana tarjoamassa ensiapu- ja pelastustaitojen opetusta lähes 40 000 koululaiselle. Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton kanssa tuotettiin lasten vesiturvallisuuteen liittyvää aineistoa. Yhteistyö Suomen Punaisen Ristin kanssa painottui ystävä- ja tukihenkilötoimintaan. Toiminnan tavoitteena on vähentää ihmisten yksinäisyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä.

Urheiluliittojen kanssa edistetään erityisesti lasten ja nuorten liikuntaa. Tarkoituksena on innostaa nuoria liikkumaan ja torjua nuorten syrjäytymistä. LähiTapiola Itä on tukenut eri urheiluseuroja toimialueellaan.

Monia oppilaitosten yritysvierailuja toteutettiin kuluneen vuoden aikana ja niissä kerrottiin vakuutusalan toiminnasta osana yhteiskuntaa, sekä työsaantimahdollisuuksista että vakuutusalan tulevaisuuden näkymistä.

LähiTapiola pyrkii tavoitteellisesti vähentämään ympäristö- ja ilmastovaikutustaan muun muassa omistamiensa kiinteistöjen energiatehokkuudella, uusiutuvan energian käytöllä, rakennuttamisen ratkaisulla sekä sähköisten palvelujen ja toimintatapojen edistämällä. Toimistoilla käytetään myös tuulivoimalla tuotettua sähköä.

LähiTapiola teki turvallisuuskoulutuksen tarjoamiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumukset. LähiTapiolan tavoitteena on auttaa ihmisiä aktiivisesti ennakoimaan ja varautumaan erilaisiin tilanteisiin sekä ennaltaehkäisemään vahinkoja ja vaaratilanteita tarjoamalla ihmisten ja yhteisöjen turvallisuutta edistävää koulututusta. Kiinteistöjen energiatehokkuutta pyritään parantamaan toimitila- ja asuinkiinteistöjen energiatehokkuussopimusten mukaisesti. Lisäksi panostetaan uusiutuviin energiamuotoihin. Sitoumukset linkittävät osaltaan LähiTapiolan tekemän työn kansallisten kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämiseen sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin.

LähiTapiola-ryhmän vuosiraportissa 2016 raportoidaan yritys vastuusta laajemmin. Se on luettavissa osoitteessa www.lahitapiola.fi/talous.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

LähiTapiola Itä ja LähiTapiola Vahinkoyhtiö ovat 1.3.2017 allekirjoittaneet kannanluovutussuunnitelman koskien LähiTapiola Vahinkoyhtiön LähiTapiola Idän toimialueella harjoittamaa lakisääteisen liikennevakuutuksen liiketoimintaa ja siihen liittyvää vakuutuskannan osan luovuttamista LähiTapiola Idälle. Luovutuksen on tarkoitus tapahtua 30.6.2017. Suunnitelman toteutuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

Liikennevakuutusten kannanluovutusten yhteydessä on uudistettu LähiTapiola-ryhmän yhtenäisyyttä ja

päätöksentekoa vahvistava sekä ryhmään kuuluvien yhtiöiden työnjakoa ja rooleja selkeyttävä ryhmäsopimus, joka tulee voimaan liikennevakuutuskantojen siirtymishetkellä.

Samassa yhteydessä on päivitetty LähiTapiolan-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden keskinäinen yhteisvastuusopimus, jonka mukaan osapuolina ovat yhtiöt ovat yhdenvertaisessa vastuussa ryhmän ja sen yhtiöiden vakavaraisuudesta.

Tulevaisuuden näkymät

Vahinkovakuutusliiketoiminta

Vahinkovakuutusmarkkinoiden näkymät vuodelle 2017 ovat haastavat. Matala korkotaso ja sijoitusmarkkinoiden yleinen epävarmuus rasittavat vakuutusyhtiöitä. Työllisyyden ja ostovoiman parantuessa vain niukasti odotukset laajapohjaiselle vahinkovakuutustoiminnan maksutulon kasvulle ovat hyvin maltilliset. Tietyillä alueilla palvelu- sekä markkinasegmenteissä on kuitenkin edelleen kasvumahdollisuuksia. Palkkasummien kehitys on maltillista, jolloin työtapaturmavakuutuksen kasvuympäristö on haasteellinen.

Vahinkovakuutuksen hintakilpailun odotetaan lisääntyvän ja kansainvälistyvän. Kiristynyt kilpailu heikentää osaltaan kannattavuutta. Vahinkomenon ennakoita pysyvän pitkän ajan keskiarvoa alhaisempana. Digitaalisiaatio tehostaa ja uudistaa vahinkovakuutusliiketoimintaa. Digitaalisista palveluista muotoutuu vähitellen asiakkaille tärkein asiointikanava, ja automatisoinnilla haetaan jatkuvaa tehokkuuden parantamista. Digitaalisiaatio tukee osaltaan myös toimialaliukumien kiihtymistä.

Terveys- ja hyvinvointiliiketoimintojen merkitys vakuutusyhtiöille on kasvussa. Yksityisten hyvinvointipalveluiden markkinat ovat merkittävässä muutoksessa, ja vakuutusyhtiöt ovat siinä vahvasti mukana.

Toimialan murroksessa LähiTapiolan tavoitteena on palvelujohtajuus. Strategiamme keskiössä on paras elämänturvapalvelu, jossa ennakkoinnilla ja aktiivisella huolenpidolla on keskeinen rooli. Erottaudumme muista toimijoista sekä parhailla asiakashyödyillä ja -eduilla että palkitsemalla myös vahingottomuudesta. Asiakkaat odottavat digitaalisiaation myötä entistä sujuvampaa, nopeampaa, helpompaa, yksilöllisempää ja paremmalla hinta-laatusuhteella tarjottavia palveluita.

Sijoitustoiminta

Vuoden 2017 käynnistyessä maailmantalouden suhdanneindikaattorit ovat suotuisammassa asennossa kuin vuosi sitten. Yhdysvalloissa kotitalouksien luottamus talouteen on vahvempaa kuin kertaakaan tällä vuosikymmenellä. Euroopassa kasvu saattaa hivenen hidastua mutta pysynee 1,5 prosentin tuntumassa. Myös Suomen taloudessa on tapahtunut positiivinen käänne. Venäjä sekä Brasilia ovat pääsemässä uudelleen kasvu-

uralle ja kehittyvien markkinoiden kasvunäkymä on vahvistunut yleisemminkin.

Positiivisesta perusvireestä huolimatta suhdannenäkymään liittyy edelleen poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä lähinnä poliittisen toimintaympäristön arvaamattomuuden vuoksi. Keväällä 2017 Euroopassa käynnistyvät neuvottelut Ison-Britannian EU-eron ehdoista ja edessä on myös runsaasti vaaleja, joissa Euroopan integraatiota vastustavat voimat saattavat vahvistua. USA:ssa Donald Trumpin presidenttiys on hyvin suuri epävarmuustekijä.

Rakenteellisesti maailmantalouden suurin haaste on tuottavuuskasvun oleellinen hidastuminen. Heikon tuottavuuskehityksen vuoksi kasvutavoitteisiin pääseminen edellyttää entistä suurempaa velanottoa. Velkamäärien paisuminen puolestaan lisää nouseviin korkoihin liittyviä riskejä. Markkinat odottavat USA:n keskuspankin nostavan korkoja kahdesti vuonna 2017. Koronnostoja voi tulla enemmänkin, mikäli elvyttävä finanssipolitiikkaa nostaa inflaatio-odotuksia.

Sijoitusmarkkinoilla alkavan vuoden näkymä on riskialtis. Korot ovat saattaneet jo kääntyä pidempikestoiseen nousuun, mikä varjostaa joukkolainasijoitusten tuottonäkymiä. Osakemarkkinoillakin kurssiheilunta voi voimistua, koska arvostustasot ovat joillain markkinoilla jo melko korkeat. Euroopan keskuspankin päätös pienentää kuukausittaisia arvopaperiostojaan vuoden 2017 huhtikuusta alkaen saattaa osaltaan heikentää Euroalueen korkomarkkinoiden likviditeettiä. Toisaalta EKP:n ensimmäisiin koronnostoihin on vielä matkaa ja euroalueen lyhyet sekä keskipitkät korot säilynevät vielä vuosia hyvin matalina.

Keski-Euroopassa kiinteistökauppa käy edelleen erittäin vilkkaana. Euroopan tasolla vuokramarkkinoilla on jatkunut positiivinen vire ja vuokrien ennustetaan kasvavan jonkin verran vuoden 2017 aikana. Markkinoilla on tarjolla runsaasti pääomia ja kiinteistöt näyttävät sijoittajille houkuttelevana sijoitusluokkana. Nämä kaikki tekijät yhdessä näyttäisivät tukevan kiinteistöjen positiivista arvokehitystä vuoden 2017 aikana. Epävarmuuden vuoden 2017 näkymiin tuo useat poliittiset riskit, mm. neuvottelut Iso-Britannian EU-erosta sekä kansanäänestykset.

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 4 153 848,08 euroa siirretään varmuusrahastoon ja

varmuusrahastosta ehdotetaan maksettavaksi takuupääoman korkoa 138 486,12 euroa.

LähiTapiola Itä

Tuloslaskelma

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA			1.1.2016	-	31.12.2016	1.1.2015	-	31.12.2015
Vakuutusmaksutuotot								
Vakuutusmaksutulo		33 958 608,98				33 588 482,67		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-1 646 277,94</u>	32 312 331,04			<u>-1 627 890,38</u>	31 960 592,29	
Vakuutusmaksuvastuun muutos								
Kokonaismuutos	-141 442,33				-269 074,31			
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	<u>-141 442,33</u>			<u>0,00</u>	<u>-269 074,31</u>		
Jälleenvakuuttajien osuus								
Kokonaismuutos	166,91				5 907,82			
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	<u>166,91</u>	-141 275,42	32 171 055,62	<u>0,00</u>	<u>5 907,82</u>	-263 166,49	31 697 425,80
Korvauskulut								
Maksetut korvaukset		-21 861 294,28				-20 835 967,74		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>2 028 976,45</u>	-19 832 317,83			<u>1 305 543,29</u>	-19 530 424,45	
Korvausvastuun muutos								
Kokonaismuutos	-568 755,39				-343 658,86			
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	<u>-568 755,39</u>			<u>0,00</u>	<u>-343 658,86</u>		
Jälleenvakuuttajien osuus								
Kokonaismuutos	380 109,03				-123 685,04			
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	<u>380 109,03</u>	-188 646,36	-20 020 964,19	<u>0,00</u>	<u>-123 685,04</u>	-467 343,90	-19 997 768,35
Liikekulut					<u>-8 695 738,35</u>			<u>-8 507 257,37</u>
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta					3 454 353,08			3 192 400,08
Tasoitusmäärän muutos								
Kokonaismuutos		196 725,00				-2 377 399,00		
Liiketoimintasiirron osuus		<u>0,00</u>	196 725,00		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	-2 377 399,00	
Vakuutustekninen kate					3 651 078,08			815 001,08
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA								
Vakuutustekninen kate					3 651 078,08			815 001,08
Sijoitustoiminnan tuotot		3 091 526,38				4 817 136,17		
Sijoitusten arvonnkorotus		<u>0,00</u>				<u>0,00</u>		
Sijoitustoiminnan kulut		-1 624 513,42				-1 476 100,95		
Sijoitusten arvonnkorotuksen oikaisu		<u>0,00</u>	1 467 012,96		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	3 341 035,22	
Muut tuotot								
Muut			2 635 711,86				2 668 549,87	
Muut kulut								
Muut			-2 567 393,30				-2 614 175,44	
Voitto varsinaisesta toiminnasta			5 186 409,60				4 210 410,73	
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja			5 186 409,60				4 210 410,73	
Tuloverot								
Tilikauden vero		-1 030 062,74				-753 000,00		
Aikaisempien tilikausien verot		<u>-2 498,78</u>				<u>-82 561,67</u>		
Laskennallisen verovelan muutos		<u>0,00</u>	-1 032 561,52		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	-835 561,67	
Tilikauden voitto			4 153 848,08				3 374 849,06	

Tase

Vastaava	31.12.2016		31.12.2015	
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot		1 180 094,46		1 394 145,25
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	8 635 145,00		8 874 761,73	
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	<u>0,00</u>	8 635 145,00	<u>0,00</u>	8 874 761,73
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	2 266 675,38		0,00	
omistusyhteisyrityksiltä	<u>200 000,00</u>	2 466 675,38	<u>0,00</u>	0,00
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	60 320 628,71		60 926 874,42	
Rahoitusmarkkinavälineet	<u>4 388 475,69</u>	65 404 754,40	<u>4 499 258,61</u>	67 121 783,03
Talletukset	0,00		1 000 000,00	
Muut sijoitukset	<u>695 650,00</u>		<u>695 650,00</u>	
Jälleenvakuutustalletesaamiset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
		76 506 574,78		75 996 544,76
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	5 118 605,47		5 075 297,97	
Vakuutusedustajilta	<u>0,00</u>	5 118 605,47	<u>0,00</u>	5 075 297,97
Jälleenvakuutustoiminnasta		523 491,45		561 997,75
Muut saamiset		<u>315 583,74</u>		<u>7 856,54</u>
		5 957 680,66		5 645 152,26
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	277 060,22		325 929,83	
Muut aineelliset hyödykkeet	133 900,00		212 914,91	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	410 960,22	<u>0,00</u>	538 844,74
Rahat ja pankkisaamiset		5 124 111,60		1 188 387,09
Muu omaisuus		<u>149 303,91</u>		<u>0,00</u>
		5 684 375,73		1 727 231,83
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat		148 847,77		140 943,00
Muut siirtosaamiset		<u>281 570,70</u>		<u>824 736,05</u>
		430 418,47		965 679,05
Vastaavaa yhteensä		89 759 144,10		85 728 753,15
Vastattavaa		31.12.2016		31.12.2015
Oma pääoma				
Pohjarahasto		5 150 544,05		5 150 544,05
Takuupääoma		3 337 014,92		3 337 014,92
Muut rahastot		22 475 386,93		19 178 957,72
Tilikauden voitto/tappio		<u>4 153 848,08</u>		<u>3 374 849,06</u>
		35 116 793,98		31 041 365,75
Vakuutustekninen vastuuvélka				
Vakuutusmaksuvastuu	14 150 130,76		14 008 688,43	
Jälleenvakuuttajien osuus	<u>68,74</u>	14 150 199,50	<u>235,65</u>	14 008 924,08
Korvausvastuu	10 496 803,01		9 928 047,62	
Jälleenvakuuttajien osuus	<u>-1 161 090,12</u>	9 335 712,89	<u>-780 981,09</u>	9 147 066,53
Tasoisuudsmäärä		<u>28 036 102,00</u>		<u>28 232 827,00</u>
		51 522 014,39		51 388 817,61
Velat				
Ensivakuutustoiminnasta		541 896,14		503 057,42
Jälleenvakuutustoiminnasta		0,00		0,00
Muut velat		<u>1 600 440,44</u>		<u>1 453 253,61</u>
		2 142 336,58		1 956 311,03
Siirtovelat		<u>977 999,15</u>		<u>1 342 258,76</u>
Vastattavaa yhteensä		89 759 144,10		85 728 753,15

Epäsuora rahoituslaskelma

Liiketoiminnan rahavirta	2016	2015
Voitto varsinaisesta toiminnasta	5 186 409,60	4 210 410,73
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	133 196,78	3 107 909,39
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	278 902,03	421 135,39
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot		
Suunnitelman mukaiset poistot	412 371,00	421 645,39
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		
Muut oikaisut	-739 151,22	0,00
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	5 271 728,19	8 161 100,90
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	222 732,18	671 441,61
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	-178 234,06	-348 397,82
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	5 316 226,31	8 484 144,69
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		
Maksetut välittömät verot	-1 032 561,52	-835 561,67
Liiketoiminnan rahavirta	4 283 664,79	7 648 583,02
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-809 508,27	-8 425 695,25
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	739 151,22	0,00
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-199 163,38	-201 916,20
Sulautumisen osuus		
Investointien rahavirta	-269 520,43	-8 627 611,45
Rahoituksen rahavirta		
muu voitonjako	-78 419,85	-133 480,60
Rahoituksen rahavirta	-78 419,85	-133 480,60
Rahavarojen muutos	3 935 724,51	-1 112 509,03
Rahavarat tilikauden alussa	1 188 387,09	2 300 896,12
Rahavarat tilikauden lopussa	5 124 111,60	1 188 387,09
Sulautumisen osuus		

Tunnusluvut

(% / milj. euroa)

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2016	2015	2014	2013	2012
Liiketulos	5,0	6,6	5,7	2,3	1,2
Kokonaistulos	7,1	5,2	7,1	2,3	1,4
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) prosentteina	4,2	2,4	4,4	4,7	4,5
Kokonaispääoman tuotto prosentteina	7,5	5,9	8,4	7,1	7,9
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	83	90	84	64	27
Henkilöstömäärä palkkasummaan suhteutettuna	83	90	84	64	27

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo	34,0	33,6	33,0	14,5	6,7
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina	62,2	63,1	62,8	60,6	60,8
Vahinkosuhde prosentteina	62,2	63,1	62,8	60,6	60,8
Liikekulusuhde prosentteina	27,0	26,8	26,0	30,4	27,0
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina	89,3	89,9	88,8	91,0	87,8
Yhdistetty kulusuhde prosentteina	89,3	89,9	88,8	91,0	87,8

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Itä) tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien mukaisesti. Lisäksi noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettua asetusta ja kirjanpitoasetuksen säännöksiä siten kuin edellä olevassa asetuksessa säädetään sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan, päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita. LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiön tilinpäätös yhdistellään LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen 1.1.2016 alkaen.

Yleiset tiedot

LähiTapiola-ryhmän johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Idän tilinpäätöksessä käytettävät konsernitermit tarkoittavat LähiTapiola-ryhmää. LähiTapiola Vahinkoyhtiön kotipaikka on Espoo ja sen tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä ICT-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonnkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonnkorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehty arvonnkorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonnkorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonnkorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehty arvonnalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintameno saakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehty arvonnalennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösijoitusten arvioinnissa sovelletaan IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarvointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asuntokohteet arvioidaan pääosin vertailukauppoihin perustuvalla kauppa-arvomenetelmällä. Toimitilakohteiden pääasiallisena arviointimenetelmänä käytetään tuottoarvoon perustuvaa kassavirtamenetelmää. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä.

Arvonmäärityksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoimana.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty

todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemuseräinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai -tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet

Huoneistojen peruskorjaukset

5-10 v

Atk-järjestelmien suunnittelukustannukset	5-10 v
---	--------

Kiinteistöt

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40-50 v
Tavaratalo-, myymälärakennukset	30-40 v
Teollisuus-, varasto ym. rakennukset	20-30 v
Rakennusten ainesosat, menojäätännöspoisto	25 %

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto yms., menojäätännöspoisto	25 %
--	------

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen. Tuloutettujen arvonorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattaviin erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä, poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Ks. kohta "Poistot".

Verotusperusteiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina veloitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot ja mahdolliset työttömyyseläkemenot, jotka kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen väliin jaksotuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät

laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuuvélka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Vakuutustekninen vastuuvélka, vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta sen osan, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan pro rata parte temporis -periaatteen mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

Korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, jolla pyritään varmistamaan vastuuvélkan riittävyys myös silloin, kun vastuuvélkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti.

Vakuutusvalvontaviranomainen vahvistaa tasoitusmäärälle laskentasäännöt yhtiökohtaisesti. Vakuutusviranomainen ei ole vielä vahvistanut tasoitusmäärän yhtiökohtaisia laskentasääntöjä, joten tilinpäätöksen tasoitusmäärälaskelma perustuu arvioon.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa sovelletaan 1,4 prosentin laskuperustekorkoa.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa käytetään vahinkovakuutuksen referenssiuolevuusmallia K2016, joka on laadittu Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyönä.

Selostus henkilökunnan eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksella Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Elossa ja lisäeläketurva LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä, jossa etuina ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä kuolemantapauskorvaus omaisille. Lisäeläke kartuttaa eläkettä vuosittain pääsääntöisesti 0,2 prosenttia TyEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevasta vuosiansiosta.

Päätoimisten hallituksen jäsenten, jotka ovat työsuhteessa LähiTapiola Vahinkoyhtiöön ja LähiTapiola Henkiyhtiöön, eläkeikä on 63 vuotta. Toimitusjohtajan eläkeikä on yleinen vanhuuseläkeikä 63 - 68 vuotta ja muiden johtajien eläkeikä on yleinen vanhuuseläkeikä eli 63 - 68 vuotta. Lisäeläketurva on järjestetty lisäeläkkeellä LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat tilikauden ja edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

31.12.2016 tilinpäätös on yhdistelty ensimmäisen kerran LähiTapiola-ryhmään. Tähän liittyen LähiTapiola-ryhmään kuuluvien sisäisten tilipäätöserien ryhmittelyä on muutettu.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan lähtökohdat

Riskienhallinta on aktiivista ja ennakkoivaa toimintaa, joka tunnistaa, arvioi, rajoittaa, hyödyntää ja valvoo liiketoiminnan uhkia sekä uusia mahdollisuuksia, jotka johtuvat muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista tai LähiTapiolan omasta strategisesta tahtotilasta. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaisesti yhtiö huolehtii ja tiedottaa luotettavasti riskeistään sekä niiden hallinnasta asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Riskienhallinnan pääalueet ja riskiluokat ovat:

Taloudelliset riskit	Vakavaraisuuden hallinnan riskit
	Markkinariskit
	Luottoriskit
	Likviditeettiriskit
	Keskittymäriskit
	Vakuutusriskit
Operatiiviset riskit	Toiminnan suunnittelun riskit
	Prosessiriskit
	Järjestelmäriskit
	Henkilöstöriskit
	Juridiset riskit
	Tapahtuma- ja vahinkoriskit
Toimintaympäristön ja strategian riskit	Yleisen toimintaympäristön riskit
	Markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen riskit
	Kilpailun luonteen ja kilpailijoiden aiheuttamat riskit
	Strategisten valintojen riskit
	Ryhmätason erityisriskit

Riskienhallinnan organisointi

Hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus määrittelee riskienhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintaa käsittelevät suunnitelmat, varmistaa niiden huomioimisen toimintasuunnitelmissa sekä valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta sekä niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden

toteuttamisesta. Esimiesten tehtävänä on varmistaa, että liiketoimintaprosessien valvonta on riittävää ja että aina on käytettävissä luotettavaa ja ajantasaista tietoa valvonnan tuloksista. Jokainen työntekijä on velvollinen kertomaan havaitsemistaan riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista.

Riskienhallinnan valvonnasta vastaa aina muu kuin operatiivisesta toiminnasta vastaava taho. Valvonta on vastuutettu yhtiön riskienhallintatoiminnolle. Ryhmän aktuaari-, riskienhallinta-, talous-, controller-, compliance- ja taseenhallintatoiminnot sekä sisäinen tarkastus avustavat hallitusta ja johtoa riskienhallinnan valvonnan ja riskien seurannan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi tilintarkastus valvoo riskienhallinnan toteuttamista.

Ryhmän riskienhallintakomitealla on keskeinen rooli ryhmän riskienhallinnan toimintaperiaatteiden valmistelussa sekä ryhmän riskien seurannassa ja valvonnassa.

Raportointi

Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavalla ja ajan tasalla olevalla dokumentaatiolla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä. Lisäksi liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Yhtiön vakuutustoiminnan riskejä ovat vahinkovakuutustoiminnan riskit ja sijoitustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja riskienvalintaan, vastuuvelan riittävyyteen ja jälleenvakuutussojiin.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan sitä, että vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan vakuutussopimuksista aiheutuvia korvaussuorituksia ja toimintakuluja. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin

sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja merkintäpolitiikassa.

Vakuutusten merkintäpolitiikka määrittelee sallitut vakuutusriskit. Hallitus hyväksyy vakuutusliiketoiminnan kannattavuustavoitteet ja hinnoittelustrategia ohjaa riskivastaavaa sekä oikeudenmukaista hinnoittelua. Vakuutusten merkintäpolitiikan ja hinnoittelustrategian avulla määriteltyjen tavoitteiden toteutumisesta vastaavat liiketoimintayksiköt. Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä, jotta tarvittavat muutokset maksutasossa saadaan yhä nopeammin korjattua. Erityisen riskialttiita vakuutusriskejä merkitään joko rajoitetusti tai ne jätetään kokonaan merkitsemättä.

Asiakasriskejä hallitaan asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä esimerkiksi vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisellä keskittymien tarkastelulla. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat liiketoimintayksiköiden ylläpitämät merkintä- ja hinnoitteluvalluudet.

Ryhmän tutkimusryhmä tutkii, torjuu ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Asiakastietojen tarkistaminen ennen asiakasvalintaa ja epäselvien vahinkojen selvittely ovat tärkeä osa tutkimusryhmän toimintaa. Vakavampien tapausten hoito siirretään viranomaisille. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vastuuvelan riittävyysriskillä tarkoitetaan sitä, että vastuuvelkaan varattu määrä ei riitä varausvuoden jälkeen maksettavaksi tulevien korvausten suorittamiseen.

Kirjanpidon vastuuvelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuvelan määräytymisperiaatteet. Laskuperusteet ovat määräytymisperiaatteiltaan turvaavat. Vastuuvelan riittävyyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa perusteisiin tehdään tarkistuksia. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostaminen eroaa kirjanpidon arvostamisesta. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostamisessa pyritään markkinaehtoisuuteen mm. diskonttaamalla vastuuvelka riskittömällä korkokäyrällä.

Kirjanpidon vakuutusmaksuvastuu määrätään ns. siirtovastuuna pro rata -säännön mukaisesti johdettujen vakuutus-luokakohtaisten kertoimien avulla. Suuret,

tietyn eurorajan ylittävät, vahingot varataan vahinkokohtaisesti osaksi korvausvastuuta. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (kollektiivivaraus) määrätään tilastollisesti noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä. Turvaavuutta lisätään varaamalla varmuuslisä osaksi kollektiivivarausta. Vahinkojen tulevia käsittelykuluja varten tehtävä hoitokuluvaraus määrätään suhteellisenä osuutena varsinaisen korvausvastuun määrästä.

Jälleenvakuutussuojiin liittyvät riskit koskevat jälleenvakuutuksenantajien luotettavuutta, suojien hankkimisessa noudatettavia hajautusperiaatteita ja suurten yksittäisten riskikohteiden merkinnässä noudatettavia periaatteita, erityisesti koskien jälleenvakuutussuojan varmistamista ennen ensivakuutusriskin merkitsemistä. Lisäksi EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla vahingollisia.

Jälleenvakuutussuojiin liittyvää riskiä hallitaan hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusohjelman ja jälleenvakuutussuojien hankintaohjeen avulla. Jälleenvakuutussuojia ja -ohjelmia suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä vakavaraisuusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan omapidätysraja, joka määrittelee suurimman omalla vastuulla pidettävän määrän yksittäisissä riskeissä.

Sijoitustoiminnan riskit

Hallitus asettaa sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen ja riskinoton rajat, joilla pyritään turvaamaan vakavaraisuus ja likviditeettiasema kaikissa markkinaolosuhteissa.

Markkinariskeillä tarkoitetaan varojen ja vastuiden markkina-arvojen muutoksia, jotka johtuvat taloudellisten muuttujien kuten korkojen, valuuttakurssien, osakekurssien tai kiinteistöjen arvojen tai arvovaihteluiden (volatiliteetti) muutoksista.

Sijoitustoiminnan riskeiksi luetaan myös luotto-/vastapuoli- ja likviditeettiriskit. Luotto tai vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, että johdannaissovimuksen, transaktion, lainan tms. vastapuoli ei kykene selviytymään velvoitteistaan tai vastapuolen kyky selviytyä velvoitteistaan muuttuu. Likviditeettiriskillä tarkoitetaan rahoituslikviditeetti- tai markkinalikviditeettiriskiä. Edellinen liittyy rahoitustarpeiden ja -lähteiden eriaikaisuuteen ja sen hallintaan. Jälkimmäisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa sijoitusomaisuutta ei kyetä myymään riittävän nopeasti vaikuttamatta markkinoiden hintatasoon.

Hallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa kuvataan sijoitustoiminnan tuottotavoite,

sijoitusomaisuuden strateginen allokaatio, sijoitusriskien oton rajat, riski- ja vakavaraisuusasemaa kuvaavat mittarit, sijoitustoiminnan ohjaus- ja raportointiprosessit sekä toimenpiteet vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Markkina-, luotto- ja likviditeettiriskejä mitataan ja seurataan jatkuva-aikaisesti yleisesti käytössä olevilla menetelmillä. Riskejä hallitaan limiiteillä ja hajautuksella. Sijoitustoiminnan liikennevalot ovat vakavaraisuusseurannan keskeinen työkalu. Vihreä valo tarkoittaa tilannetta, jossa omaisuudenhoitajat voivat toimia sijoitussuunnitelman normaalien limiittien mukaan. Keltainen valo liittyy tilanteeseen, jossa sijoitussuunnitelman puitteissa tapahtuvat sijoitusriskien lisäykset tai neutraali sijoitusallokaatio eivät ole hyväksyttäviä taseen riskillisyyden kannalta. Punaisen valon tilanteessa taseen riskillisuus on liian korkea ja tarvitaan aktiivisia riskien vähentämistoimia. Keltaisen ja punaisen valon riskiasemassa määritellään tiukennetut rajoitukset sijoitusriskeille ja mahdolliset riskien vähentämistoimenpiteet.

Pitkän aikavälin markkinaskenaarioiden vaikutusta vakavaraisuuteen ja yhtiön toimintaan tarkastellaan vuosittain laadittavassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA).

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Juridiset / oikeudelliset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan suunnittelun riskeillä tarkoitetaan vuosisuunnittelun valintoihin, tavoiteasetantaan ja liiketoiminnan muutostilanteisiin sisältyviä riskejä. Operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisimmät osa-alueet ovat riskien kattava tunnistaminen, arviointi ja raportointi eri organisaatioissa ja eri riskialueilla sekä toiminnan laadun ja oikeellisuuden varmistaminen valvonta- ja kontrollitoimenpiteillä. Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Kartoituksissa tunnistetut riskienhallintatoimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia.

Prosesseihin sisältyvien valvonta- eli kontrollitoimenpiteiden avulla varmistutaan toiminnan oikeellisuudesta ja laadusta. Osana operatiivisten riskien hallintaa kirjataan toteutuneet riskit ja läheltä piti – tapahtumat sekä tarvittavat jatkotoimenpiteet ryhmän riskitapahtumarekisteriin. Toiminnan häiriöiden ja virheiden sekä operatiivisten riskien aiheuttaminen tappioiden raportointi viranomaisille toteutetaan asetettujen vaatimusten mukaisesti. Toiminnan jatkuvuuden hallinta varmistetaan jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien säännöllisellä arvioinnilla, testauksella ja päivittämisellä. Lisäksi jokaisesta hankkeesta, projektista ja merkittävästä liiketoiminnan muutostilanteesta laaditaan aina erillinen riskikartoitus. Yhtiö on vastuussa toimintansa asianmukaisesta järjestämisestä, niihin kuuluvista velvoitteista ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta myös kaikkien ulkoistettujen toimintojensa osalta.

Operatiivisten riskien hallitsemiseksi on lisäksi erillisiä menettelytapoja ja ohjeistuksia mm.

- prosessiriskien hallintaan
- järjestelmäriskien hallintaan
- juridisten riskien hallintaan
- turvallisuusriskien hallintaan
- tietoturvariskien hallintaan
- hankkeiden ja projektien riskienhallintaan
- vakuutettavissa olevien riskien hallintaan (oma vakuutusturva)

Toimintaympäristön ja strategian riskien hallinta

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen, kilpailun luonteen ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen ja ryhmäsijoitusten riskit.

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiden merkittävyys arvioidaan vuosittain vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä. Menettelynä on ohjeistettu itsearviointi. Tunnistetuttujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vastuulliset tahot suunnittelevat ja toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia. Oleellinen osa strategisten riskien hallintaa on strategisten kehityshankkeiden yhteydessä toteutettava riskienhallintatyöskentely. Riskitilannetta käsitellään säännöllisesti hankkeiden ohjausryhmissä.

Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutuotot ennen
jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Vahinkovakuutusyhtiön tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot
Korvauskulut
Liikekulut
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset,
niiden oikaisut ja arvон muutokset
Muut tuotot ja kulut
Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista ¹

Liikevoitto tai -tappio

Tasoitusmäärän muutos
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Tuloverot ja muut välittömät verot
Vähemmistöosuudet ¹

Tilikauden voitto tai tappio

¹ Koskee konsernitilinpäätöstä

Hallituksen toimintakertomuksessa liikevoitosta
(-tappiosta) käytetään termiä liike-tulos ja tilikauden
voitosta (tappiosta) termiä tilikauden tulos.

Kokonaistulos

= Liikevoitto tai -tappio
+ Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvон
rahaston ja arvonorotusrahaston muutos

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa
sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja
sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden
aikana tapahtuneet kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz'in kaavaa
(aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että
sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun
markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat
painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden
pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai
tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

= Sijoitustoiminnan suorat nettotuotot kirjanpidossa
+ Arvonmuutokset kirjanpidossa
+ Arvostuserojen muutos

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

Sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoitukset eivät ole
mukana sijoitusjakaumassa. Korkorahastoista pitkän
koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja
lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin
muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat
kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan
kiinteistösijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset
arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot
kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Raportin kohtaan Muut rahoitusmarkkinavälineet ja
talletukset otetaan mukaan tase-erä Rahat ja
pankkisaamiset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä
johdannaisten vakuudet.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)

Liikevoitto tai -tappio
+ Korkokulut ja muut rahoituskulut
+ Perustekorkokulu
+ Arvonorotusrahastoon/käyvän arvон rahastoon
kirjattu arvonorotus/peruutus
= + Sijoitusten arvostuserojen muutos
Taseen loppusumma x100
- Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka
+ Sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Tunnusluvussa muihin rahoituskuluihin sisällytetään muut vieraasta pääomasta aiheutuneet erät kuin korkokulut, esimerkiksi tuloslaskelman eriin kirjatut korollisen vieraan pääoman kurssivoitot ja -tappiot.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Lukumäärässä otetaan huomioon palveluksessa olleiden henkilöiden mahdollinen osa-aikaisuus. Henkilökuntaan kuuluvaksi lasketaan ne henkilöt, joille maksetaan tilikauden aikana palkkaa.

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Vahinkosuhde

Vahinkosuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Liikekulusuhde

$$= \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde prosentteina

= Vahinkosuhde + Liikekulusuhde

Riskisuhde (hallituksen toimintakertomus)

Riskisuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Toimintakulusuhde prosentteina (hallituksen toimintakertomus)

$$= \frac{\text{Liikekulut + Korvaustoiminnan hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 4 153 848,08 euroa käytetään seuraavasti:

Varmuusrahastoon siirretään	4 153 848,08
ja Varmuusrahastosta ehdotetaan maksettavaksi takuupääoman korkoa	138 486,12

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Pohjarahasto	5 150 544,05
Takuupääoma	3 337 014,92
Varmuusrahasto	26 490 748,89
	34 978 307,86

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset

lisämessä 1. päivänä maaliskuuta 2017.

Anssi Keinänen
Hallituksen puheenjohtaja

Antero Stedt
Hallituksen varapuheenjohtaja

Heikki Kinnunen

Pekka Kokkonen

Kari Kontkanen

Petri Korhonen

Kati Partanen

Mariaana Pykäläinen

Alpo Turunen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

lisalnessa 5. päivänä huhtikuuta 2017

KPMG Oy Ab

Mia Svensk
KHT

Tilintarkastuskertomus

KPMG Oy Ab
Kauppakatu 40 D
53100 LAPPEENRANTA

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Tilintarkastuskertomus

LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiön (y-tunnus 2246442-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsitksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonemme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhtiö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhtiö pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntomme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

lissalassa 5. huhtikuuta 2017

KPMG OY AB

Mia Svensk
KHT

Yhteystiedot

LähiTapiola Itä

Riistakatu 11
74100 IISALMI

www.lahitapiola.fi